

ANNA SZAWERNA-DYRSZKA
Uniwersytet Śląski
Katowice

Kulminacja obchodów Roku Miłosza na Litwie

W dniach 26–29 czerwca w Wilnie, Kownie i Szetejniach miał miejsce szereg wydarzeń, upamiętniających setną rocznicą urodzin Czesława Miłosza. 30 czerwca, czyli dokładnie w dniu urodzin poety, rocznicowe obchody przeniosły się na stronę polską – do Krasnogrudy i Sejn, gdzie trwały do 2 lipca. Całość tych wydarzeń organizatorzy (Ministerstwo Kultury Republiki Litewskiej, Instytut Polski w Wilnie, Instytut Literatury Litewskiej i Folkloru, Uniwersytet Wileński, Uniwersytet Witolda Wielkiego, Fundacja Miejsc Rodzinnych Czesława Miłosza, Samorząd Rejonu Kiejdańskiego, Fundacja Pogranicze i Ośrodek „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów”) objęli wspólną nazwą „Droga Czesława Miłosza”. Tę drogę, prowadzącą przez najważniejsze miejsca dzieciństwa i młodości poety, mieli okazję przemierzyć uczestnicy litewskich – a następnie polskich – uroczystości.

Wszystko zaczęło się w słoneczne i ciepłe popołudnie 26 czerwca na Dziedzińcu Sarbiewskiego Uniwersytetu Wileńskiego. W obecności prezydenta Litwy, ambasadora Polski, władz Uniwersytetu oraz zaproszonych gości (między innymi syna poety, Antoniego Miłosza) odsłonięta tu została tablica, upamiętniająca lata studiów Czesława Miłosza w murach uniwersytetu. Jest na niej napis – w języku litewskim, polskim i łacińskim: „Poeta laureat Nagrody Nobla, absolwent Uniwersytetu Wileńskiego”. A pod spodem cytaty ze znanego wiersza: „Nigdy od ciebie miasto nie mogłem odjechać” – tym razem najpierw po polsku, potem po litewsku i na końcu po łacinie.

Kolejne miejsce na „drodze Miłosza” nie znajdowało się daleko – był nim, należący do przestrzeni uniwersytetu, kościół św. Jana. Odbył się tutaj

dedykowany poecie wieczór muzyczno-literacki. Wypowiedzi literaturoznawców (Viktorija Daujotytė, Aleksander Fiut, Mindaugas Kvietkauskas) i poetów (Jane Hirschfield, Kornelijus Platelis) przeplatały się z recytacjami wierszy Miłosza (Vladas Bagdonas, Adam Bauman) oraz fragmentami oratorium Onutė Narbutaitė *Centones meae urbi* w wykonaniu Litewskiej Narodowej Orkiestry Symfonicznej, chóru i solistów.

Następny dzień, 27 czerwca, zgromadził literaturoznawców – „miłoszologów” znowu w murach uniwersytetu. A ściślej – w uniwersyteckiej Małej Auli, gdzie odbywała się międzynarodowa konferencja naukowa „Czasy i miejsca Czesława Miłosza”, którą otworzył Rektor Uniwersytetu Wileńskiego Benediktas Juodka. Podczas dwudniowych obrad badacze z Litwy, Polski, Szwecji, Francji, Holandii, Belgii, Izraela, Stanów Zjednoczonych wygłosili 32 referaty, w których „czasy i miejsca” Miłosza pojmowane były szeroko – i mniej lub bardziej metaforycznie.

Po zakończeniu pierwszego dnia obrad uczestnicy konferencji „przewędrowali” z uniwersytetu na ulicę Arsenalo (za czasów Miłosza – Arsenalna), gdzie w Muzeum Sztuki Użytkowej nastąpiło otwarcie wystawy „Szukanie Ojczyzny Czesława Miłosza”. Inauguracji dokonali: Minister Kultury Republiki Litewskiej Arūnas Gelūnas, Dyrektor Instytutu Polskiego w Wilnie Małgorzata Kasner, Dyrektor Instytutu Literatury Litewskiej i Folkloru Mindaugas Kwietkauskas. Na wystawie zgromadzono fotografie i dokumenty pochodzące m.in. ze zbiorów Muzeum Krajoznawczego w Kiejdanach, Biblioteki Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk i Litewskiej Biblioteki Narodowej. Zdjęcia i archiwa uzupełniono fragmentami wierszy i innych wypowiedzi poety, a także mapami, na których zaznaczono najważniejsze miejsca na „drodze Miłosza” (Szetejnie – Świętobrość – Opitoloki – Kiejdany – Wilno – Warszawa – Bukareszt – Nowy Jork – Waszyngton – Paryż – Los Angeles – Berkeley – Sztokholm – Kraków).

28 czerwca, po uroczystym zamknięciu sesji „Czasy i miejsca Czesława Miłosza”, jej uczestnicy pożegnali się z Wilnem, aby pokonać kolejny etap „drogi Miłosza” i znaleźć się w Kownie. Tam następnego dnia zwiedzili Izbę Pamięci Adama Mickiewicza w Gimnazjum Jezuitów, po czym spotkali się z burmistrzem miasta w kowieńskim Ratuszu. Zwieńczeniem obchodów setnych urodzin Miłosza w Kownie była msza św. w Katedrze Kowieńskiej, odprawiana w intencji rodziny Miłoszów. Uroczystość tę uświetnił swym śpiewem *Litewski Państwony Chór* z Kowna.

Wczesnym popołudniem wyruszono w drogę do Miłoszowego „matecznika” – Szetejń. Zanim jednak osiągnięto ten cel, zatrzymano się w kilku

ważnych dla poety miejscach. Najpierw – w Wędziagole, gdzie znajdują się groby rodziny Miłoszów, między innymi grób Artura, dziadka Czesława. Następnie – w Kiejdanach, centrum „kiejdańskiego powiatu”, wspomnianego wielokrotnie przez poetę. Wreszcie – w Świętobrości, gdzie znajduje się kościół, w którym Miłosz został ochrzczony (stoi w nim wciąż ta sama kamienna chrzcielnica...). A tuż przy kościele – groby Syruciców i Kunatów (rodziny poety ze strony matki).

Paradoksalnie Szetejnie – chronologiczny początek „drogi Miłosza” znalazł się na końcu naszej drogi (w granicach Litwy). Następnego dnia, 30 czerwca, sto lat od narodzin Czesława Miłosza, dalszy ciąg uroczystości miał już miejsce w Polsce.